

MUDRE MISLI O VASPITANJU

Vladeta Jerotić je istaknuti srpski lekar, psihijatar, književnik i akademik. Izvojili smo neke od njegovih misli koje se odnose na roditeljstvo i vaspitanje dece.

“Dete do kraja treće godine je upijajući um, kao sunder je. Koliko bi samo trebalo da se otac i majka tada vole najviše! I da tako bude do pete godine, pa posle neka bude malo i prepirki, ali prvih **tri do pet godina**, i zbog deteta i zbog sebe, da dete vidi, upije ljubav oca i majke. Ostaće skript, pa će tražiti u svome braku da ponove ono što su doživeli prvih tri do pet godina, i **dobro i loše!**”

”Ne znam da li je ijedan čovek u stanju da voli ako nije bio voljen. Ili, na drugi način, koliko smo i sa kakvom snagom u detinjstvu **bili voljeni**, toliko i mi volimo druge”.

“Dete staro tri, četiri godine **sluša majku** i oca kako se ne svađaju, nego raspravljaju o nekoj temi, pa se ne slažu. Bez povišenog tona, svako iznosi svoje argumente, puštajući i onog drugog da kaže to što ima. Tu počinje dijalog i tako se dete uči dijalogu. Iako ništa ne razume, (šta je to o čemu **roditelji pričaju**) negde u letu uspeće da uhvati da se ne slažu, ali da i majka i otac razgovaraju koristeći argumente, a ne povišen ton.”

“Radoznalost i ljubopitljivost nisu iste stvari. Nemojte svoju decu pretvarati u **ljubopitljivu decu**. Dete se rađa vrlo složeno. Da ne plašim mlade, ali, fetus sve pamti. Jako je važno da majka dete nosi radosno. Pazite, nije isto **radosno i veselo**. Treba da nosi, koliko god može, sa radošću. Naravno i otac je jako važan. Treba oboje podjednako da žele dete. I nije bitno samo kako se majka u trudnoći hrani, vrlo je važno i kako se **oseća** jer ona svoja osećanja **prenosi fetusu**. Znao kako, kad je majka ljuta dete se sklanja na kraj posteljice, a kad je srećna dete se **penje prema srcu**. Snimali to naučnici.”

Ne treba odmah grditi dete, govoriti mu: “**šta će od tebe biti**”, “opet ne radiš dobro”. Treba hvaliti decu kada urade nešto dobro, jer i ako rano postanu gorda mogu se korigovati. Zavidljivost je češća u porodicama gde ima više dece. Kad je dvoje dece, roditelji treba da paze jer se prirodno javlja zavidljivost, a deca često misle da **otac i majka više vole brata ili sestru**.”

“Dete je u dosadašnjem patrijarhalnom vaspitanju kod Srba vaspitavano u krajnostima: ili je odgajano u preteranoj strogosti ili u preteranoj razneženosti (naročito poslednjih decenija), zbog nekorisne bolećivosti roditelja koju treba razlikovati od ljubavi. Valja se ipak složiti da nije uputno isticati tzv. **presudnu ulogu roditelja u vaspitanju dece**, a prvenstveno u toku prvih nekoliko godina života deteta, jer i genetika i promena spoljašnjih rđavih okolnosti u dobnije, povoljnije prilike može uticati na ispravljanje negativnih obeležja u ponašanju deteta.”

“Poslušnost kod drugih možemo zahtevati samo ako smo i mi sami poslušni. Još je Dostojevski upozoravao roditelje da ne **ograničavaju svoju decu**, već prvo da sami ispune zavet Hristov o poslušnosti, pa tek onda dozvole sebi da je iziskuju od dece.”

"Ono što će odlučiti da se dete pogrešno razvija jeste nedostatak topline, sigurnosti i autoriteta kod samih roditelja. Jer ako je dete zaista na početku bespomoćno, od koga ono može da dobije onaj prvi neophodan impuls ka sigurnosti i zbrinutosti nego od roditelja. Ono nema nikakav drugi kriterijum za sopstvenu vrednost nego priznanje koje dobija od svoje **najbliže okoline.**"

"Upravljanje svojim **agresivnim i seksualnim energijama** koje su nam biološki date, u vidu urođenih nagona, započinje vrlo rano i koliko pravilno kontrolišu te nagone prvo roditelji, a kasnije i društvo, umnogome zavisi budući razvoj ličnosti. Impulsivno prepuštanje naglim **eksplozivnim pražnjenjima ovih energija**, sa posledicama koje su nam iz svakodnevnog iskustva svima dobro poznate, nije samo "**fatum**" naše individualne prošlosti i našeg nacionalnog temperamenta već i slabost, neuroza i nezrelost svakog pojedinca koji ništa ne čini da bi vaspitao volju i **moralnu higijenu svojih animalnih prohteva.**"

"Ukoliko majka svojom ljubavlju prema detetu ispoljenom dojenjem, brigom i privrženošću (ne i preteranom brigom, jer je ta briga onda znak neurotičnog straha kod majke) – ovoj majčinoj ljubavi ubrzo se pridružuje i otac – ostanu dosledni u ispoljavanju istinskih osećanja prema detetu (ostajući stalno privrženi jedan drugom u ljubavi) – stvoreni su, povoljni uslovi da vera deteta u **Život ostane u njemu trajna.**"

"Ono što je kod dece lepo, fascinantno, **bogoliko, to je njihovo poverenje** – ono što je Erikson nazvao prapoverenje sa kojim svako dete dolazi na svet, njihovo brzo opraštanje uvreda, divljenje, čuđenje. To su elementi koje vredi sačuvati za **ceo život.**"

"Roditelji se pitaju zašto dete uvek, kad bi mu otac ili majka rekli, recimo, nemoj to raditi, ili nemoj to jesti; ili evo ja sad moram da izađem, a imaš u sobi puno igračaka, ali pazi, ova igračka može da ti donese neku nevolju; ili imaš puno voća raznovrsnog, al' nemoj baš ovo voće, biće ti loše – zašto dete uvek, ali baš uvek uradi to što ste mu zabranili? **Zašto baš TO, kad roditelj kaže NE?** Čovek oseća stalnu potrebu da se zabrana krši, da se granice ispitaju, da se uradi baš ono što ne bi trebalo, kako bi se proverilo zašto je to zabranjeno. Ali ako je roditelj to rekao u punoj ljubavi, ostajem pri tome, dete će poslušati. Ako je roditelj rekao "nemoj to da radiš", u ljubavi, bez trunke neke želje da ga dete poslušša po svaku cenu, **tada dete neće uraditi ništa loše.** Tada to neće biti izazov za njega da ne poslušša jer će **ošetiti ljubav** sa kojom se od njega to traži."

"U Evropi danas muškarac zajedno sa ženom učestvuje aktivno u čuvanju dece od njihovog rođenja i podele su skoro marginalizovane. Svako kažnjavanje i **nagrađivanje dece je ucena.** Prvo pravilo antipedagogije je – dete poštuju i uči od njega, naravno volite svoju decu."

"Ako je dete nemirno, pusti ga, često je to inteligentno i bistro biće. A roditelji, u neznanju, za mirno i poslušno dete kažu "moje dobro dete", a ono u stvari uplašeno, nesigurno. Naravno, rodi se i poneko dobro dete koje je jednostavno takvo, iako je snalažljivo i pametno. Greška je velika što ono nemirno dete tuku, a ono je najčešće inteligentno dete. I baš ta inteligencija mu ne da da se pomiri lako sa **svim što mu se kaže.**"

"Veoma popustljive granice omogućavaju intenzivan uticaj spolja ali takvo prihvatanje promena može da ugrozi **specifičan porodični identitet**. Ovakve porodice karakteriše nezainteresovanost i međusobna nepovezanost članova. Roditelji nisu zainteresovani za rast i razvoj dece. Deca imaju previše slobode i ne prave razliku između dobrih i loših postupaka. Emocionalni odnosi su hladni i **dete ne oseća da je voljeno**, zaštićeno i sigurno."

"Važna stvar koja određuje funkcionalnost porodice su i porodična pravila. Porodična pravila su potrebna jer čuvaju porodicu i obezbeđuju sigurnost i predvidivost, što je posebno značajno za najmlađe članove. Njima se određuje organizacija života, način porodičnog funkcionisanja, sistem vrednosti i verovanja. Međutim, problem nastaje kada se o tim pravilima nedovoljno ili retko govori jer se ona uglavnom podrazumevaju, ali na taj **način postaju nejasna**. Nedovoljno jasna pravila oblikuju haotične porodične odnose, a kruta pravila (koja se ne manjaju) doprinose komplikovanim porodičnim odnosima. U funkcionalnim porodicama otvoreno se komunicira o pravilima. Ona su jasna i podložna promenama u skladu sa **potrebama članova porodice**."

